

**Урбаністичний спосіб життя: трагічні мотиви в сучасній новелістиці
(на матеріалах малої жіночої прози кін. ХХ- поч. ХХІ століть)**

Сьогодні, на межі століття й тисячоліття, виникла ситуація «завершення епохи», а ХХ сторіччя входить в історію гуманітарної думки як сторіччя з аурую «кінця кінців». Метафора кінця засвідчує ознаки затяжної кризової ситуації, що притаманна зламу епох і продукує тривожні настрої, хаотичність, втому від стрімко мінливих пріоритетів, тяжіння до сенсаційного, що призводить до дезорієнтації людини, втрати духовності, моральності в занадто зурбанізованому суспільстві. Проминувши поріг ХХІ століття, очевидним стає брак духовних цінностей, які покликана адаптувати до суспільних споживачів література, що прагне не затратити своєї місії у зматеріалізованому світі, створеному зурбанізованою і дезорієнтованою людиною.

Сучасні стрімкі процеси глобалізації та урбанізації спричинили кризу соціально-політичну, духовну і, як наслідок, економічну – найбільшу і найболючішу світову кризу, що докорінно змінила сучасника, поглибила протиріччя, призвела до тенденцій регресивного кшталту і є загальноцивілізаційною катастрофою. Саме література, у першу чергу, прагне осягнути ці наслідки історичного поступу, виразником яких виступає місто як генератор розвитку людської цивілізації в цілому. Місто є ретранслятором складних процесів становлення людини: місто творить людину, а людина – місто. Отже, відбувається певною мірою взаємопроникнення, взаємодоповнення, взаєморозвиток, взаєморуйнація тощо. Слушною з цього погляду є думка визначної дослідниці української урбаністичної прози ХХ століття В.Г.Фоменко: «Спільна мета письменників – осмислити місто як модель світобудови та усвідомити, як місто і світ в цілому взаємодіють із внутрішнім світом сучасника» [9, 29].

Дослідженню урбаністичної теми в українській літературі приділяли увагу такі відомі літературознавці, як В.Агєєва, Р.Мовчан, І.Кравченко, С.Павличко, М.Ткачук. Найбільш ґрунтовний аналіз та осмислення феномена міста в українській літературі здійснила В.Г.Фоменко «Українська урбаністична проза ХХ століття: еволюція, проблематика, поетика». Але, незважаючи на численні дослідження урбаністичної прози ХХ ст., феномен міста, його взаємодія та вплив на особистість у малій жіночій прозі кінця ХХ - поч. ХХІ століть на сьогоднішній день залишається маловивченим, а отже, потребує подальших досліджень. Малі форми сучасної жіночої прози у цьому аспекті залишаються наразі поза увагою науковців. Жіноча новелістика виносить на загал філософсько-екзистенційну проблематику онтологічних вимірів існування людини.

Тема публікації актуалізується необхідністю дослідити урбаністичну тематику на матеріалах сучасної малої жіночої прози на предмет полілогічності та «мультикультуралізму» духовного життя, що є однією з особливостей онтології людини в умовах постсучасності. У зв'язку з цим серед важливих літературознавчих завдань актуальними виявляються спроби визначення трагічних мотивів сучасної новелістики і способів їх існування, з'ясування характеру літературної інтерпретації соціально-психологічної сутності конфлікту у дихотомії Людина-Місто.

Таким чином, метою нашої статті є дослідження урбаністичного способу життя та виявлення провідних мотивів жіночої новелістики кін.ХХ-поч.ХХІст., а саме мотивів трагічного в урбаністичній онтології існування людини. Відтак, сенс дослідження полягає не тільки в репрезентації цих мотивів, а й у висвітленні базальних ідей та образів, які розкривають логіку світоглядно-художніх парадигм українських письменниць.

Теорія мотиву була артикульована в структуралістській концепції літературознавства та в естетиці у працях Б.Гаспарова, Ю.Лотмана, Б.Путілова, П. Паві. Понятійна специфіка терміну позначена значною кількістю конотацій, серед яких ми зосереджуємось на дефініції, що позначає мотив як

синкретичний художньо-образний засіб, який системно організовує змістовно-формальне втілення актуальних світоглядних настанов у літературній практиці. Водночас розуміння мотиву як наскрізної домінанти певного комплексу філософем, що образно втілюються в літературі і слугують єдиній художній меті, спонукають до використання поняття «мотивування» для позначення єдності споріднених мотивів та їх взаємовідношень. У нашому дослідженні базальним означенням мотивування постає категорія трагічного, що відбиває діалектику свободи та необхідності, втілюючи найбільш гострі життєві протиріччя між необхідністю і бажаннями та можливістю їх здійснення. У центрі трагічного – конфлікт між тим, що людина може, і тим, чого вона бажає, або між тим, що людина має (обов'язком) і чого хоче (бажанням), тобто відбувається конфлікт між прагненнями різного рівня – особистими та соціальними.

В основу літературного аналізу трагічних мотивів жіночої новелістики нами було покладено типологізацію, запропоновану М.В.Карандою у статті «Естетико-релігієзнавчий аналіз дихотомічного мотиву «Наречена – Femina Fatale» в європейському модерному мистецтві» [1, 257-262]. Авторка передбачає поділ мотивів на унітарні, котрі утворюються як цілісна структура з кількох філософем, що постулюються наскрізно у художньому творі, та дихотомічні, які ілюзорно є цілісними, проте послідовно діляться з цілого на дві частини, що у свою чергу теж розпадаються навпіл. Літературно-мистецьке втілення мотивів здійснюється засобами художньої образності

Варто зауважити, що саме жіноча проза представлена найбільш потужно в сучасній літературі і творить з метою самоідентифікуватися, віднайти втрачені цінності, досягнути себе і своє місце, заповнити лакуни, відбутися у часі і просторі. Вплив урбаністичного способу життя на людину прагнуть осмислити у своїй творчості Є.Кононенко, Г.Тарасюк, М.Кривенко, Н.Сняданко, Л.Пономаренко, Л.Тарнашинська, М.Кіяновська, Т.Малярчук, В.Мастерова, З.Кучерява, О.Луцишина, С.Поваляєва та багато інших. Кожна з вищезазначених письменниць акумулює здобутки світової літератури,

українську ментальність, власний інтелектуальний досвід і досліджує складну систему буття взаємостосунків між людиною та містом, прагнучи досягнути сенсу урбанізованого життя жінки-людини.

Проза початку ХХ століття «або перестала орієнтуватись виключно на село, або й зовсім від нього відмежувалася» [9, 9], за словами дослідниці В.Г.Фоменко, а місто стає втіленням мрій і надій на краще життя, чому сприяє і суспільно-історичний розвиток України, і загальноцивілізаційні процеси. Письменники заглиблюються у сутність урбанізованого життя людини, досліджуючи всю складність стосунків особистості і міста, виокремлюючи й розв'язуючи загальнолюдські проблеми, що постали в стрімку епоху глобальних змін. У жіночій новелістиці все частіше звучать трагічні антиурбаністичні мотиви, що пояснюється не тільки творчими настановами й світоглядними позиціями, а й, у першу чергу, усвідомленням кризи духовної, прагненням жінки-героя, яка найбільш беззахисна й зранена, самоідентифікуватися, відбутися, знайти орієнтири буття, бо саме сучасна жінка найбільше відчуває суспільні хвороби: самотність, приреченість, зневіру, страх, настороженість, байдужість, пасивність тощо.

Тягар суспільних хвороб припадає на долю сучасниць, бо вони переймаються і як особистою невлаштованістю, так і життям суспільства. Є.Кононенко на сторінках новели «Три світи» влучно змальовує розшаровану структуру Міста, яке хлопчик з комуналки поділяє на три світи: «нижчий, середній і там угорі, вищий» [2, 8]. «Нижчий» світ – це зубожілий світ людей і душ – «там програють людей в карти, там тюрми, слідчі ізолятори... там страшні закони, там люди вже не люди!» [2, 8]. «Середній» світ – це життя міської інтелігенції, яка щодня їздить у переповненому транспорті і щось робить задля «хліба насущного», тобто виживає, прагнучи зберегти людське обличчя. І тільки «вищий» світ дозволяє читати Шекспіра в оригіналі, слухати музику – жити духовним життям. Про цей «вищий» світ мріє дитина, що живе в непрямокутній кімнаті з паралізованою бабусею і вічно заклопотаною мамою і

занурюється у незбагнений і недосяжний світ книжок у коридорі на підвіконні.

Ієрархічний поділ Міста на три світи – це поділ будь-якого сучасного міста, де людина перебуває весь час на межі добра і зла, залежить від чиєїсь волі і бореться за самовизначення або пливе за течією, опинившись на суспільному дні. Використаний унітарний мотив втілюється через образи-абстракції «світів Міста». Розшарована структура міста поступово складається у цілісну міфологему, притаманну сучасному суспільству в цілому. Кожна жінка-письменниця зображує долю сучасниці з різних «світів».

Трагічною є доля «маленьких людей» великого міста, людей «нижчого» світу («Жека і Спиридон», «Один на трасі», «*Harmonia mundi*» Г.Тарасюк). На суспільному дні жінка перетворюється на «синюшну, опухлу від дешевого трійла розвалину» і стає покидьком суспільства, злившись із неотесаними брилами каміння, що створюють «ілюзію присутності дикої природи серед поспілої рукотворної урбаніки» [6, 178]. Отже, реципієнт занурюється у метафоричний пейзаж: ілюзорно створене враження дикої природи для розкішного інтер'єру елітного міського будинку спотворює трійця бомжів, що покотом, як «брили неотесаного каміння», лежать у траві, – що підкреслює скам'янілість, застиглість душ і тих, хто з гидливою пихою за цим спостерігає, і тих, хто в уніфікованому лахмітті вже нічого не очікує від життя.

Трагічно самотною, нікому не потрібною, ні власним дітям, що живуть далеко за кордоном, ні високопоставленому чоловіку, що має багато грошей, аби зраджувати з малолітніми утриманками, відчуває себе жінка з хоромів, душа якої налита ненавистю й образою. Саме самотність душі, а не стільки самотність життя штовхає цю багату жінку до пляшки «Наполеона», яка не в змозі принести полегшення, і тоді від безпросвітної відчаю виходом стає суїцид («*Harmonia mundi*» Г.Тарасюк).

Так само створює ілюзію повноти буття і героїня новели Є.Кононенко «П'ять хвилин ніжності», що від самотності за п'ятьма хвилинами ніжності їде на справжній край світу, до будинку при в'їзді в Місто, хоч і запрошення від

одруженого чоловіка були нечастими. Поспішаючи за своєю порцією ніжності, жінка потрапляє в авто грабіжників і гвалтівників і шкодує не за своїм загубленим життям, а за неотриманою ніжністю. Про таку ж саме ніжність, тільки від власного чоловіка мріє й героїня новели «Кароліна», пробачаючи зраду, а пізніше – пияцтво й байдужість, «аби тільки чоловік щоразу пестив щокою покладену йому на плече її руку» [2,131].

У новелі «Випередила» Є.Кононенко ми не бачимо Міста, а тільки відчуваємо його рухи, подихи, стежимо за пересуваннями героїв по колу: дім – робота – дім, або по траєкторії життєвого шляху. «Велике коло» – світ, яким слід обертатися чоловіку, а побут – мале коло – прерогатива жінки. Герої новели, одружившись не з любові, народжують хлопчика (слова «син» ми не зустрічаємо у творі, що свідчить про небажаність і неготовність до батьківських обов'язків), який виявився зайвим для цинічних душ: мати випереджає чоловіка в такому ж бажанні й кидає його й дитину напризволяще. Батько ж, нездатний піклуватися, але не може відмовитися від дитини через житло, яким його шантажують. Відбувається руйнація усталених життєвих норм, одвічних людських вартостей, як-то відповідальності, родинного вогнища і, як наслідок, - трагічне падіння жінки-матері.

І все ж таки найбеззахиснішими і найтрагічнішими на сторінках новелістики постають діти, кинуті батьками сам на сам з Містом («Один на трасі», «Янгол з України» Г.Тарасюк, «Гидке каченя» Л.Тарнашинської). Або через відсутність житла і невлаштованість долі «підкидаються» старим батькам-пенсіонерам («Тінь світла на темнім асфальті» Г.Тарасюк, «Життя без батьків...» Н.Сняданко). Руйнівний міський ритм не цікавиться і не помічає з'яви на своїх вулицях маленьких самотніх жебраків – Віолетти («Гидке каченя» Л.Тарнашинської) і Дімка та Артика («Один на трасі» Г.Тарасюк). На чужих столичних вулицях у

кращому випадку роблять вигляд, що не помічають дітей, які просять милостиню, у гіршому – використовують для заробітку або б'ють чи грабують спритні бандити. Нормою для покинутих дітей стає здаватися у притулок, щоб не змерзнути, і розповідати журналістам про своє «безпритульне, бурлацьке життя» [6, 110]. Перша зустріч із містом лякає Дімку, який заважає і не дає жити ні бабі з села, що виїжджає в Італію, ні матері–повії. «Городське життя» вчить хлопчика пити, нюхати клей, нишпорити по сміттярнях, жебракувати. А у вагоні метро хлопчик зреалізовує свій Божий дар – співає пісні про Бога і маму, які добре вичавлюють копійку з пенсіонерів. І це все, на що спроможне Місто і його мешканці. Байдужі люди оминають самотнього хлопчика, що в розпачі волає про допомогу, і його мертву мати на трасі, тікаючи від чужої біди.

Спорідненою для всієї жіночої новелістики є соціальна спрямованість дискурсу. Рефлексії письменниць цілком свідомо спрямовані на час, на дослідження урбаністичної складової художнього життя героїв, заглиблення у його сутність, конфлікти, протиріччя й непорозуміння, зміщення акцентів від загальнолюдських до рівня конкретної людини. Трагедія української зурбанізованої особистості, на наш погляд, бере витoki з національної ментальності, генетичного коду українця, який нерозривно поєднаний з природою, і якщо порушується такий зв'язок, а він порушується закономірно під впливом безупинних цивілізаційних процесів, настає ситуація вибору, межова ситуація, що подеколи призводить до катастрофи, психологічного дискомфорту, руйнації індивідуальності, втрати орієнтирів, розмитості меж між добром і злом, честю і безчестям тощо. І якщо місто у прозі початку ХХ століття було мрією про краще, нове життя, то початок ХХІ століття ознаменований для частини селянської України прагненням просто вижити, тікаючи від соціально-економічних проблем, як-то безробіття, брак цивілізаційних благ, а то й просто зникнення сіл з мап України. Микола Іванович, герой твору З.Кучерявої «Щаслива – нещасна мить», виставляє

рахунок місту: «Десятки літ місто із села витягувало жили, забиравало молодь розорювало село в повному розумінні цього слова. Скільки сіл уже зникло зовсім! Це трагедія... Тим більше що все це продовжується... трагедія не тільки села, але й міста.» [3, 28].

Отже, «земля обітована» як на початку ХХ ст., так і ХХІ ст., місто-мрія, місто-надія, яке треба підкорити, осягнути закони його руху, а іноді й мімікрувати. Враховуючи, що сучасна людина і більш агресивна, і більш вразлива, то й новелістика створює абсолютно нові моделі взаємодії і взаємопроникнення в образ Вічного Міста.

Герой новели Г.Тарасюк «Тікаймо, Адаме, тікаймо!..» Кирило-Адам теж у пошуках нового життя приїздить до Міста, щоб підкорити його, полишає напризволяще й улюблену Гуцульщину, і покликання «бути різьбярем, як дідо». Але вступає на хімфак, бо то було престижно, а хотів – «престижу, професорських покоїв, почестей», а став «служкою, вічним рабом на прізвисько «гуцул», «одружився не на тій, котру любив, а на тій, на якій було вигідно, на дочці патрона, бо той альянс відкривав тобі шляхи в науку, вгору, легші, об'їзні» [6, 11]. Так поступово мімікрує гуцул Кирило і від самотності, комплексу неповноцінності і приниження починає любити свою роботу, лабораторію, кафедру, бо «тут ти був людиною шанованою, врешті, просто людиною, з якою рахувались» [6,10]. Разом з усвідомленням «не – так – як – хотілось – прожитого – життя» відбувається «втеча, втеча, втеча, серед ночі, опівночі, таємна втеча з нашого дотеперішнього життя, з узвичаєного світу, з вічно дощового міста, втеча – з буття» [6, 10]. А «тісне, вічно дощове місто» надиктовує свої правила і Єві, яка вже « двадцять літ живе черствим, добропорядним, безпросвітним життям, мов коняка в борозні: дім – університет – дім, і жодного кроку вбік, ні на сантиметр, аби чогось не сталося, щоби, бува, ніхто нічого не подумав» [6, 12].

У прагненні завоювати, асимілюватися герої потрапляють «у клітку» «вічно дощового міста» - ворожого, самотнього, жахливого – і підкорюються суспільним законам буття, втрачаючи і зраджуючи індивідуальне «я», стаючи

«зашореними, затовченими життям», точніше його умовностями. Опозиція місто - герой, несприйняття героєм чужого життєстилю, неможливість вживлення в макрокосмос ворожого міста («за вікном сваволила молода гроза, і тугі струмені дощу шмагали по шибках, і блискавки з тріском шматували небо», «тікала світ за очі з цієї клітки», «мокрими, слизькими вулицями, під проливним дощем») творить новий образ – місто-антагоніст, яке не сприймає неспроможність героїв боротися, відстоювати своє право на «людське» існування, а підкоряється примарним цінностям тільки тому, що «хтось зник до розкоші, що комусь треба квартир-люксів, машин, шмоток, баксів...» [6, 12]. Письменниця акцентує увагу на хворобі сучасної людини, суспільства, урбанізованого соціуму, що стрімко втрачає моральні й духовні цінності, «застрягає» у штучних заміниках щастя, а місто дзеркально відбиває психологічний стан героя-українця, який немає оперття, не здатний протистояти суспільній деструкції. Кирило-Адам усвідомлює себе саме через протистояння місто - герой, опинившись у ситуації психічного пограниччя.

Літературознавець Л.Тарнашинська, досліджуючи психологічну структурованість канону художнього образу, виокремлює «психологічний канон «дому на горі» - як своєрідну духовну опозицію ворожому соціальному світові...» [7, 63]. У такий «дім на горі» і відбувається цілком закономірна втеча «загублених» героїв – «опинилися під самісіньким небом», «видерлись крізь хаші на саму гору», «нешасні тисячолітні господні вигнанці Адам і Єва перед поверненням раєм». Відбувається катарсис, оновлення, набуття і наповнення себе, повернення так спраглої і забраклої ідентичності, до витоків, до природності, до гармонії зі світом, а отже, з власним втраченим «я»: « і ми заплакали очисними сльозами, пекучими, гіркими... і забули свої мирські імена і земні прикраси, і посади, і звання, бо тепер нам не треба було носити ярлики і тавра... були Божими творіннями, а не створіннями» [6, 14].

За Г.Сковородою, буття є антитетичним, так само двоїстою є людина, а свободу та спокій їй може дати тільки самозаглиблене життя на лоні природи, і для цього людина повинна прокинутися від духовної сплячки, у якій і

перебувають герої Г.Тарасюк, а, прокинувшись, морально очищуються, тобто оновлюються тільки в гармонії з природою: «ми раювали, відгороджені від усього світу горами, лісами і дощами, як Божі тварі, мов птиці піднебесні», «і то була дивна гармонія однієї душі, розділеної колись творцем на дві половинки, одностатеві, однобокі, приречені на вічні муки пошуку одна одної в безконечному людському хаосі» [6, 17-18]. Милостивий Творець повертає втрачений рай, навіть зникають земні імена і герої стають Адамом і Євою, «умудреними печаллю втрат, болем спаленого відчаю і світлом воскреслої надії» [6, 18].

Використовуючи далі художній прийом переакцентування міфологічного матеріалу: напившись із чуркала води, яка виявилася саме для спраглих оновлення, а не для інших, молодильною, отримують шанс для втомлених душ – «скинули ми із себе колишні звички і страх, і упередженість, і світську хандру, і даленіло вчорашнє, наче важкий кошмарний сон» [6, 17].

Отже, місто як текст прочитується однозначно: вороже, байдуже, абсурдне, несправедливе, сповнене болю, тривоги, трагедій, і примусове повернення до такого міста викликає в душах героїв екзистенційний жах. Але усвідомлення і віднайдення «двічі втраченого раю» дозволяє зрозуміти й прийняти вічні цінності, вищі за все минуле, за «злу, дику людську стихію, що хоче поглинути, розчавити...» [6, 26]. Відбувається руйнація усталених настанов, «виокремлення себе із навколишнього» (Л.Тарнашинська), катарсис, і, як наслідок, самоусвідомлення, самоз'ясування, віднайдення на межі перетину сучасного з минулим, натомість народжується ментальна «захисна смуга», що є особливістю національної психіки або української ментальності.

Відтак, можна припуститися думки, що герої жіночої новелістики кінця ХХ- поч. ХХІ століть знаходяться у стихії – полоні Вічного Міста, нерозривно з ним пов'язані, «поєднані таємними судинами із кровоносною системою», і в той же час Місто існує як повноцінний художній образ, як окремий організм, що підпорядковує людину своїм законам. Письменниці, всебічно відтворюючи й аналізуючи стосунки людини і Міста, наголошують на негативному впливі

стрімких урбанізаційних процесів, суспільно-політичних криз, що руйнують особистість, нівелюють одвічні людські цінності. Новелістика зламової доби виокремлює такі мотиви трагічного, як самотність, зневіра, байдужість, приреченість, жах, страх, настороженість, пасивність тощо. Специфічним для жіночої прози є наголошення на втраті духовних орієнтирів, дезорієнтації суспільства, а в центрі трагічного – конфлікт між прагненнями різного рівня. Місто у вищезгаданих новелах виступає ретранслятором цих складних процесів.

Беззаперечно, що урбанізм - органічна складова людського буття, що є закономірним у цивілізаційному розвитку людства, але жіночій новелістиці все ж таки притаманні наявні в проаналізованих творах антиурбаністичні настрої передовсім через те, що в сучасному світі продукуються невідворотні процеси загальної деградації особистості, втрачаються суспільні орієнтири. Новелістика, у першу чергу, увиразнює ці проблеми з метою їх осягнення і вирішення, і є своєрідною терапією для індивіда зламу епох, що прагне віднайти загублену індивідуальність.

Література

1. Каранда М.В. Естетико-релігійнознавчий аналіз дихотомічного мотиву «Наречена – Femina Fatale» в європейському модерному мистецтві// Науковий збірник Чернівецького університету: Зб.наук. праць. Вип.350-351. Філософія. – Чернівці: Рута, 2007. – С.257-262.
2. Кононенко Є. Три світи: Вибрані новели. – Львів: «Піраміда», 2006. – 152 с.
3. Кучерява З.О. Зваба протиріч: повість, оповідання, образки, новели. – К.: КП «Редакція журналу «Дніпро», 2008. - 238с.
4. Мовчан Р. «Кобзар на мотоциклі», або урбанізм української модерністської прози 1920-х років. - // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2009. - №1 (76) – С.84-102 с.

5. Сняданко Н. Сезонний розпродаж блондинок. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2005. – 160 с.
6. Тарасюк Г.Т. Новели: Проза. – Бровари: ПП «МН ТРК «Відродження», 2006. – 416 с.
7. Тарнашинська Л. Презумпція доцільності: абрис сучасної літературознавчої концептології. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 534 с.
8. Тарнашинська Л. Сходження на Фудзіяму: новели. – К.: Престиж-інформ, 1999. – 64 с.
9. Фоменко В.Г. українська урбаністична проза ХХ століття: еволюція, проблематика, поетика. Автореферат на здобуття ступеня канд. філол. наук. – К., 2008. – 40 с.

Summary

In this article the author explores the urbanistic way of life and its influence on a modern human, separating the tragic motives in the women's prose of the end of XX and beginning of XXI century. There are motives, ideas and characters represented in this work, which disclose the sense of ideologically-artistic paradigms in the creation of the Ukrainian writers.

Key-words and word-combinations: urbanistic way of life, a city, loneliness, disappointment, tragic, motive.

Аннотация

В статье автор исследует урбанистический способ жизни и его влияние на современного человека, выделяя трагические мотивы в малой женской прозе кон. ХХ- нач.ХХІ вв. В работе представлены мотивы, выделены идеи и образы, которые раскрывают логику мировоззренческо-художественных парадигм в творчестве украинских писательниц.

Ключевые слова и словосочетания: урбанистический способ жизни, город, одиночество, разочарование, трагическое, мотив.

Анотація

У статті автор досліджує урбаністичний спосіб життя та його вплив на сучасну людину, виокремлюючи трагічні мотиви малої жіночої прози кін. ХХ – поч. ХХІ ст.. У роботі репрезентуються мотиви, висвітлюються ідеї та образи, що розкривають логіку світоглядно-художніх парадигм у творчості українських письменниць.

Ключові слова та словосполучення: урбаністичний спосіб життя, місто, самотність, зневіра, трагічне, мотив.